

Een bezoek bij Lammert en Hanneke van de Meer in Rijswijk

Tijdens de opening van de Jan Roëde tentoonstelling in Pulchri kwamen wij in contact met Lammert van de Meer. Van de Meer heeft Jan Roëde gedurende een lange periode goed gekend, is een groot bewonderaar van zijn kunstenaarschap en is graag bereid met ons een afspraak te maken om wat herinneringen op te halen.

Wij spreken af in zijn flat in Rijswijk. Op een prachtige plek in de hal, ook goed zichtbaar vanuit de woonkamer, hangt een mooi schilderij van Jan Roëde, een doek van 90 bij 130 cm met als hoofdonderwerp een vogel. Het is een werk uit 1964. Hoewel het doek met vooral grijs tinten sober is in zijn kleurstelling, straalt de afbeelding vrijheid, onbevangenheid en muzikaliteit uit. Minder kleurrijk dan zijn meeste werken, maar een typische Roëde.

Als we onze ogen hebben losgemaakt van dit werk en de fraaie, prachtig uitgestalde keramiekcollectie van de familie hebben bewonderd, vertelt Van de Meer hoe hij met Jan Roëde in contact is gekomen:

“Het moet in 1962 of 1963 zijn geweest. Ik was als inspecteur werkzaam bij de politie van Den Haag. Op een zekere dag kwam Jan Roëde bij ons op het bureau om aangifte te doen van de diefstal van schilderijen uit zijn atelier aan de Zoutmanstraat. Roëde was de diefstal op het spoor gekomen, nadat een kunstcriticus hem een doekje had laten zien dat hij voor een habbekrats op de rommelmarkt in de Herman Costerstraat had gekocht. Hoewel het schilderijtje niet gesigneerd was, meende de criticus er duidelijk de hand van Roëde in te herkennen.

Dat bleek ook te kloppen. Jan had het werk meteen herkend. Het was een schilderijtje dat uiteindelijk door hem was afgekeurd en dat hij zelf beslist nooit aan iemand zou hebben verkocht. Dat het toch in de roulatie was gekomen verontrustte hem zeer en hij vroeg de politie hier een onderzoek naar te doen. Hoewel er geen sporen van braak waren aangetroffen, was hij ervan overtuigd dat iemand werk uit zijn atelier moest hebben ontvreemd, want hoe komt zoiets anders op de rommelmarkt?

We stelden een onderzoek in en namen bij de marktkoopman een twintigtal schilderijtjes (die aan beide zijden beschilderd waren) in beslag: kleine kleurrijke werkjes, ongesigneerd, met afbeeldingen van hoofden, soms vrij simpel. Het bleken stuk voor stuk schilderijtjes te zijn die Roëde had afgekeurd en dus zelf nooit van de hand had gedaan. De koopman had de verkoopprijs vastgesteld op een rijksdaalder per stuk.

Toen wij in de loop van het onderzoek navraag deden bij de Kunst Historische Documentatie zei men ons dat ieder werkje van Jan Roëde ongezien minstens 200 gulden waard was.

Vervolgens werd ik ermee belast om verder onderzoek te doen. Na diverse naspeuringen en verhoren bleek dat de werkjes van de Gemeentereiniging vandaan waren gekomen. Daar waren ze aangetroffen tussen het opgehaalde huisvuil. Iemand onder het personeel had connecties met de handelaar, en zo werden ze “gered” en kwamen ze op de markt. Hoewel Jan dit zelf altijd heeft ontkend, is de meest voor de hand liggende verklaring dat de kunstenaar deze afgekeurde werken op enig moment heeft willen weggooien en bij het vuil heeft gezet. Hoe dit ook zij, voor mij als politiefunctaris was de “diefstal” hiermee verklaard en opgelost. Het dossier werd gesloten.

Terwijl ik mijn onderzoek deed, had ik – hoewel ik niet veel wist van kunst – belangstelling gekregen voor dat leuke werk van Roëde. Het leek mij wel wat zo’n mooi kunstwerk aan te schaffen, maar ik had geen idee wat dat zou moeten kosten. Ik bezocht Roëde in zijn atelier en liet mijn oog vallen op het schilderij met de vogel. Ik vond het prachtig. Roëde wilde mij het werk wel verkopen en vroeg er 700 gulden voor. Zo’n aanschaf doe je natuurlijk niet even in je eentje op een achternamiddag, dus ik overlegde thuis met mijn vrouw Hanneke. Zij hielp mij snel uit de droom. “700 gulden voor een schilderij aan de muur...? Nog in geen 700 jaar! Eerst moest er maar eens een wasmachine worden aangeschaft”. Onbegrijpelijk was deze reactie niet, want van het inkomen van een inspecteur hield je in de zestiger jaren niet veel over. Jan Roëde had daar wel begrip, maar... zo zei hij: “Voor kunst moet je iets opofferen”. Omdat ik zo’n duidelijke voorliefde voor “De vogel” aan de dag had gelegd, was hij bereid mij vergaand tegemoet te komen. Ik mocht het doek “op zicht” in huis hangen en als ik hem in termijnen een bedrag van 350 gulden zou afbetalen, dan zou ik op enig moment de trotse bezitter van een echte “Roëde” zijn. Dat was een aanbod dat Hanneke en ik niet konden afslaan, en wij zijn tot op de dag van vandaag heel gelukkig met die aankoop.”

De aankoop van het schilderij markeerde het begin van een jarenlange vriendschappelijke relatie tussen Jan Roëde en de familie Van der Meer. Zij bezochten elkaar geregeld en Jan Roëde maakte hen een beetje wegwijs in de wondere wereld van de kunst. Van de Meer en zijn vrouw zijn Roëde sindsdien altijd blijven volgen. Zij bezochten iedere expositie en bewaarden alle documentatie over Jan waar zij de hand op konden leggen. De mappen met krantenknipsels, tijdschriftpublicaties, uitnodigingen, foto’s, catalogie en de kaartjes die Jan jaarlijks placht te versturen rond de kersttijd getuigen hiervan en vormen een schat aan informatie over het leven en werk van Jan Roëde.